

בלבבי משכן אבנה

USA 718.521.5231

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245

דע את ביטחונך ביטחון עצמי

בעת קושי האדם בורח לשורשו כי שם בטחונו

אמנם אנו חותרים למצוא עצות כיצד לזהות את תכונת השורש של הנפש על מנת להסמיך עליה את הביטחון, אך בבחינה מתהפכת דווקא תנועת הביטחון הטבעית של האדם היא עצמה שביל המורה על תכונת הנפש השורשית שלו. כלומר, אחת מהדרכים לגלות מהי תכונת השורש של הנפש היא המבחן להיכן האדם בורח בעיתות מצוקה וקושי. בעת שאדם חש איום על קיומו מיד הוא בורח למקום אותו הוא מזהה כעוגן ליציבות שלו, וקום זה הוא שורש הביטחון שלו.

בפיוט לתפילת יום כיפור מייסד המשורר כי - 'ממך אליך אברח'. כלומר, הצדיק פונה לקב"ה ואומר - אני פוחד מאימת דינך, אך אין לי לאן לברוח מפניך אלא רק אליך כי אתה בטחוני ופטרוני בעת צרה זו. זהו זיהוי של אדם פנימי ועמוק שבטחונו ביטחון מופשט אך ורק בקב"ה, נפשו מזהה את היציבות שלה בחסותה תחת כנפי שכינתו, ובעת מצוקתו מיד נפשו בורחת אליו ית"ש.

מנגד ישנם אנשים חיצוניים מאוד שרחוקים מזהויו נקודות עומק פנימיות בנפש כנקודת השורש שלהם, אצלם נקודות חיצוניות נתפסות כחומות מגן ועוגני יצבות. לדוגמא: כאשר ילד

דע את שמחתך • כוחות שרשי העצבות פרק ד'

לישרי לב שמחה

האלוקים עשה את האדם ישר, כאשר האדם יש לו ישרות, מתגלה אצלו האצבע. זה נקרא ישרי לב, ישרי לב. האצבע היא ישרה.

כאשר מתגלה אצלו התיקון של הרקידה, מה מתגלה אצלו? יש לו עצבות של יסוד העפר, והתיקון שלו זה רקידה, מה מתגלה אצלו? מתגלה אצלו הרגליים, מתגלה אצלו התיקון של הכף.

בקלוקל הרגליים נאמר ביעקב אבינו (בראשית לב, כו) ויגע בכף ירכו. וכאשר מתגלה תיקון של רגליים, אז מה התיקון? תיקון של הכף. האצבעות של הרגליים הם העשרים, הם הכף, כמו שאומרים רבותינו. האצבעות של הידיים הם עשר. שמחה שחלה מהרגליים, ברגליים לעולם הכף הוא למעלה מהאצבעות. כי האצבעות שמה הם מגיעים לעולם, מהמערכת שנקראת כף, הם כף הדמיון של עשר האצבעות של הידיים. בידיים כאשר ירים משה וגבר ידו, אז האצבעות למעלה מהכף. ברגליים לעולם השמחה תבוא מאותו מקום שנקרא רקידה. אבל הכף כאשר האדם רוקד, הכף הוא למעלה מהאצבעות. אז מה השמחה שיש שם? זה השמחה לתיקון יסוד העפר.

אבל מכח כך אי אפשר לעבור בשלמות לשמחה. כי הרי סיבת הדבר היה אכילה מעץ הדעת. בידיים חוזר ומתברר המציאות של שמחה, מכוח הדעת שנתקן ששם האצבעות הם למעלה מכף היד. זה שלמות של התיקון. אלוקים עשה את האדם ישר, איפה מתגלה ישרות? באצבע.

עוד נרמז בענין האצבע, והעיר שושן צהלה ושמחה, שושן זה מלשון ששון, והם אותם אותיות. ודרשו חז"ל (מגילה טז, ב) ששון זה מילה. ומצינו בחז"ל על איבר ברית קודש דאמרו (נדה סו, א) לא כל האצבעות שוות. על זה נאמר צהלה. זה גופא השמחה.

שושן פורים

ברגליים, זה תחילת היציאה. ברגליים, הכף הוא למעלה מהאצבעות. הגאולה באה (שמות יא, ד) מ'כ'חצות, כף. השלמות הוא בסוכות. מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו. על כן השמחה היא בריקוד ברגליים. הגאולה היתה מכחצות, הגאולה היתה ביציאה ברגליים, אך במצרים הערב רב עלה עימם, הם נגאלו מהאומות, אבל לא נגאלו מהערב רב.

בפורים הרי הם לא יצאו משום מקום ברגליים, הם נשארו באותו מקום, הם לא הלכו לשום מקום. אם כן מה הייתה הגאולה, והעיר שושן צהלה ושמחה. הגאולה היא משליטת הערב רב, שעלה עימם בצאתם ממצרים. יש הבדלה מהערב רב. הגם שזה לא בשלמות כי נאמר (אסתר ח, יז) ורבים מעמי הארץ מתייהדים, אך השורש של הגאולה היא ההבדלה מהערב רב.

מכח כך יש כאן גאולה חדשה, ומתגלה קבלת התורה מחדש. ליהודים היתה אורה זו תורה (מגילה טז, ב). הדברים שמחים ומאירים כנתינתם מסיני (ירושלמי חגיגה ב, א), מתגלה סילוק הספקות. מרדכי בדורו, כמשה בדורו (אסתר רבה ו, ב). מתגלה אתה הראית לדעת. מתגלה שוב בהירות של תורה שאין בה ספיקות. כמו שאמרו חז"ל (תמורה טז, א) בשעה שנפטר משה רבינו לגן עדן, אמר לו ליהושע שאל ממני כל ספיקות שיש לך, היינו שאין ספיקות. זה אור הפורים.

נגילה ונשמחה בך

מכוח מהלכי פורים חוזר ונבנה בית המקדש. שם נאמר (דברי הימים א טז, כז) עוז וחדווה במקומו אצל אלופו של עולם. בית המקדש הוא המקום, שמשם הושתת העולם, כמו שאמרו חז"ל על אבן שתיה (יומא נד, ב) שממנה הושתת העולם, זה סוד העפר דקדושה. כי נאמר (ישעיהו ב, ג) כי מציון תצא תורה. שם יש בירור ואין ספיקות. סנהדרין הגדולה מבררת שם כל דבר. כמו שנאמר (דברים יז, ח) כי יפלא ממך ■ המשך בע"ה שבוע הבא מסדרת דע את שמחתך

והעיר שושן צהלה ושמחה, מכוח הצהלה, מתגלה תיקון במהלכי הדעת. שושן פורים הוא ביום ט"ו, במקום שמוקף חומה מימות יהושע בן נון, כי החומה שהיא יסוד העפר מתגלה כתיקון. על כן צריך לתקן לא את היסוד העפר, אלא צריך לתקן את ההתרת הספקות.

התיקון של יום ט"ו שנמסר לשושן בלבד, הוא נמסר רק לאלה שאכלו מסעודתו של אותו הרשע, כי רק בשושן אכלו מסעודתו של אותו רשע (מגילה יב, א). זה אכילה מעץ הדעת גופא. האכילה מעץ הדעת גופא, היא מועד לעצמו של התרת הספיקות. כי כביכול מתגלה מתגלה שמה הכפל של עץ הדעת טוב ורע לתקן אותו, ועל כן נוסף עוד יום אחד בימי הפורים. שהוא בא לתקן את התרת הספיקות. וזה בא אחרי שהיסוד העפר מתוקן, מקום שיש חומה מימי יהושע בן נון, אזי החומה מתוקנת. זה יסוד עפר דתיקון.

פורים בכל העולם כולו הוא כנגד שבעים אומות שהם קכ"ז מדינות, שם זה יום ראשון של פורים הוא ביום י"ד. שמה מתגלה המהלך שזה באבחנה, שהתיקון של הדבר הוא, יד. היד נקרא על שם כף היד, לא על שם האצבעות. שם הגילוי הוא מצד מהלכי האבחנה של השבעים אומות. זה היה בכל העולם כולו, שנמצאים כל האומות כולם. על כן הגילוי של השמחה הוא באבחנה שנקראת ריקוד.

אם כן שני הימים באים לתקן שני מהלכי עצבות. במעמקי השורשים שלהם, שמתגלה בעמלק. שני ימים, שני תיקונים.

שמחת הגאולה

בימי המועדים יש לנו שמחה, ששייכת לגאולה משבעים אומות, יציאה מהאומות יציאת מצרים בפסח, וכניסה לכנסת ישראל בסוכות, זה שמחה ששייכת למועדים. מצד כך הכל בא במהלכי רגליים. יצאו ממצרים

התנועה לכנוס אל מחסה תכונת שורש הנפש חדה וברורה יותר, אולם על כל אחד מאתנו לבחון את נפשו גם בקשיים הקלים יותר, מהו המושכל הראשון שלה, להיכן מיד היא פונה, מהו הדבר הראשון עליו הוא חושב, מה ההרגש הראשון אותו הוא מרגיש, מהי הפעולה הראשונה בה הוא נוקט.

טעויות בזיהוי והכרת האני הפנימי

אמנם המבחן והבדיקה שהצענו מצביעים על המקום בו הנפש מזהה את ביטחונה בשורשה. ואכן אדם שמצליח לזהות את שורשו, את המקום הפנימי תוך תוכו, ולשם הוא בורח, הרי שבטחונו ביטחון אמת, איתן ומוצק. אולם ישנם מספר טעויות והטעויות שעלולות להקשות ולבלבל אותנו בהליך החיפוש אחר שורש הביטחון. להלן נפרוט אותן. ידיעתן והכרתן תסייע בעדנו להימנע מהן, ולמצוא את שביל האמת.

הזכרנו כי הנפש מורכבת מתכונת שורש אחת ממנה נולדים ענפים יסודיים ואחריהם מסתעפים ומשתרגים להם רבדים רבדים של ענפים רחוקים, שחלקם שייכים לחיצוניות הנפש ואינם חלק מעצמיות הנפש. וכאשר הלומדים קוראים ומבינים כי ישנו כלי בדיקה להתחקות אחר שורש נפשם, כלי המשמש לבדוק מהי התכונה החזקה שבהם, המשמשת עוגן ומשענת אליה בורחים ברגעים של מועקה, בזמני מתח ולחץ. מיד הקורא שואל את עצמו - 'אז לאן אני בורח?'. הבעיה היא שהשאלה הזו לא נתפסת נכון אצל השואל, לא תמיד היא פונה אל הכתובת הנכונה אליה היא מופנית - אל פנימיות הנפש. אלא השאלה הזו נתפסת על ידי הרבדים החיצוניים באדם: חיצוניות הנפש או הגוף. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מסדרת דע את ביטחונך

הפנימי. מהו השורש הפנימי עליו נשענת נסמכת ובוטחת נפשו.

כל אדם חי את עיקר חייו באחד מרבדי הנפש, ישנם החיים את חייהם בעולמות של הגות עיון ומחשבה, ישנם כאלו שמחוברים לעולמות של מידות ורגש יוצרים אמנים, ויש אנשי מעשה פעלתנים רוב ככל ימיהם הם עסוקים במהלכי ייצור הפקה בניה עשיה וכדו'.

בעיתות מצוקה כל אדם לפי טבעו, לפי מי שהוא באמת, לשם הוא בורח, אל העולם בו הוא מוצא את שורשו כמבטחו.

שבמהותו הוא למדן, כל כולו חי בתורה, חיותו ותענוגו בחקירות מחשבתיות, הוא חי בעולם של לימוד עיון התבוננות והבנה. בעת צרה לשם הוא יברח, הוא ישקיע את עצמו בלימוד מעמיק בסוגיות האהובות עליו. כמו שנעים זמירות ישראל התבטא - 'לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי'. אדם שחי אוהב ומחובר לתחום המוזיקה, בעת משבר הוא יתנתק מהעולם החיצון, הוא יכנס אל חדר המוזיקה שלו, ינעים את האוירה בניגונים הערבים עליו ביותר. נפשו תתרפק על הצלילים הדקים והעדינים של היצירות המופלאות והיפות ביותר לטעמו. הוא יתענג על ביצועיהם האיכותיים הייחודיים של האמנים המיומנים.

לאחר שהובן עיקרון הבסיס כי הזיהוי של שורש הנפש נלמד על ידי הבחינה של התנועה הטבעית של הנפש בזמן קושי. נבהיר כי בקשיים חמורים

קטן מרגיש מותקף, מיד הוא רץ לאמו, זאת מפני שהוא אינו מזהה שורש בתוך עצמו אלא אמו היא שורשו לפי דעתו, ועל כן בה הוא שם את בטחונו. ישנם אנשים שאך שמעו התראת 'נחש צפע' מיד הם אצים רצים לחדרי הביטחון עוד לפני שאזעקת כוננות ספיגת הטילים מתחילה לצפור. אותם אנשים כאשר הם נחבטים ומקבלים מכה חזקה או נחבלים ונפצעים, המושכל הראשון שלהם, הדבר הראשון שהם עושים בצורה אינסטינקטיבית, הם מתקשרים למד"א או לטר"ם. אלו אנשים שחיים חיי גוף בלי שום מודעות פנימית מינימלית, הם מזהים את גופם כשורשם. לפיכך, ברגע שהם חשים איום כלשהו, התנועה הטבעית שלהם להשתדל להגן על הגוף, לרוץ למקלט או לרופאים וכדומה.

אנו כמובן לא נתמקד: לא באנשים הפנימיים שאינם זקוקים להדרכתנו, ולא באנשים החיצוניים

שרחוקים ממנה אלא במוצעים. מכל מקום העיקרון הנלמד מנקודות הקיצון הללו, שווה: מהפנימיים נלמד שכשם שאצלם ה-'אליך אברח' הוא הקב"ה, כך אצל כל אדם ממוצע יש את נקודת ה-'אליך אברח' היחודית שלו, והיא תכונת השורש של נפשו, עליה בטחונו נסמך גם בלא מודעותו לכך. כמו כן, מהמשלים החיצוניים שמבררים לנו כי בעיתות מצוקה התנועה הטבעית היא לנוס מיד למקום שנתפס כמקום מבטחים. כך בנמשל הפנימי מתברר כי הבדיקה להיכן אדם בורח בעת מצוקתו, היא כלי בירור שנתן בידו של כל אחד לבדוק היכן הוא כוח ביטחונו

בעיתות מצוקה כל אדם לפי טבעו, לפי מי שהוא באמת, לשם הוא בורח, אל העולם בו הוא מוצא את שורשו כמבטחו.

איוב, לט, כו – המבינתך יאבר נץ ישרש כנפיו לתימן. וכתב בספר הפליאה (ד"ה המבינתך יאבר נץ) וז"ל, וארז"ל בגיטין, מלאך יש ודמותו כדמות נץ, ובכל יום ויום מנשבת רוח דרומית מדת החסד, ורוח צפונית מדת הפחד, ואלמלא היתה מחרבת עולם ומלואו. ומלת יאבר נץ, ר"ל יעוף, וזהו מצד הבינה ("מבינתך") עד שיפרוס כנפיו לצד החסד, ר"ל יתגלגל ממעלה למעלה עד שיתגלה למדת החסד, והנץ הוא אחד מעופות הטמאים ויש לו צד גילגול טהרה ע"י הבינה, עכ"ל. והובאו דבריו בראב"ד בהקדמה לספ"י. ושורש הנץ דקלקול בנחש, ר"ת נץ - חמור - שור, כמ"ש בפע"ח בהקדמה.

וכתב בשערי צדק (השער השני) וז"ל, והמדה הזאת נקראת אביר יעקב מלשון (אבר - יאבר) וכו', וכשאביר יעקב שואב מהבינה למעלה, אז גפן שלו כפורחת עלתה ניצה ונתמלאו הנשר נוצה, וכן הוא אומר המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו. הן נפלאות עליונות, יפרוש כנפיו לתימן, שהרי חסדי דוד שואבים ע"י יעקב אברהם שהוא בתימן, זהו שיאמר הכתוב מגן אברהם מגן דוד חסדי דוד, לפיכך יפרוש כנפיו לתימן לצד הימין, עכ"ל. ועיין עוד עבודת הקדש (ח"ג, פרק סד). ושערי אורה (השער השני, ד"ה ודע כי מכח אביר יעקב יתחדש אבר הנשר הידוע).

וכתב בסודי רזיא (אות י) וז"ל, הקב"ה אמר לאיוב (לט, כו) המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן - כדי שתכנס הרוח הבא מן הדרום תחת כנפיו ויעמידנו ויהיה בו כח לעוף, והוא הדין לשאר העופות, אבל לפי שהנץ גדול בכנפים ורוב הנוצה הזכיר שמו יותר משאר עופות, עכ"ל. ואז נקרא אבר מלשון הרוח שבקרבו, ודו"ק. וכמ"ש ברלב"ג על אתר, וז"ל, יאבר - יאף, ולפי שהעופות הוא בכנף אמר יאבר, עכ"ל. ועיין פרדס (שער כג, פ"א). ויתר על כן הוא תיקון הרוח, וכלשון רש"י על אתר, ואבר נץ - יגדל הנץ, ומלאך הוא דומה לדמות נץ ומעמיד קושי הרוח דרומית בפרישות כנפיו שלא תחריב את העולם, עכ"ל. ובעומק הוא תיקון עוף הנקרא נץ, שמעלהו מטומאה לטהרה, כנ"ל. ובזה מכניע הרע. וכמ"ש במגלה עמוקות (בחוקתי) וז"ל, כי "מלאכיו" יצוה לך, "נגד צוררי", ר"ת נץ, ויקח מן הבא בידו, חד אמר זה נץ, עיי"ש. וכדברי רש"י לעיל, מלאך בדמות נץ.

ובעומק זהו תיקון הניצוצות, נץ מלשון ניצוצות שעפים ברוח, ודו"ק היטב. וכאשר הניצוצות עולים ונתקנים, אזי נץ מבשר בשורות טובות, כמ"ש הארז"ל. וזהו תיקון צד דרום, תימן, כנ"ל, ושם החסדים, חסד לאברהם שתיקן תפלת שחרית שזמנה "נץ" החמה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א

תהלים, צא, א – באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה צנה וסחרה אמתו. ופרש"י, באברתו - כנף. יסך - יסוכך. תחסה - תתכסה.

וכתב הגר"א (אדרת אליהו, דברים, לא, יא) וז"ל, ישאהו על אברתו - אלו בעלי תורה, כמ"ש באברתו יסך לך ותחת כנפיו, וכמ"ש ברע"מ פרשת פנחס, רלח ע"ב, עכ"ל. והיינו שהתורה יש בה רמ"ח מצות עשה, כנגד רמ"ח אברים, כנודע. וזהו שע"י התורה, ע"י הארת רמ"ח שבתורה בחינת אברים, אבר, אברתו, מגן על רמ"ח אברים שבאדם. ובעומק התורה מגינה ע"י שמעלה האדם אליה שנכלל באור התורה. וזהו דייקא ע"י אבר היונה, בחינת הכנפים שמעלים למעלה, כן מעלה את האדם לתורה.

וכן אמרו (במד"ר, יב, ג) מהו באברתו יסך לך, בזכות התורה שנתנה מימינו של הקב"ה, שנאמר (דברים, לג) מימינו אש דת למו. ועיין עוד בתנחומא (משפטים, יח). ומדרש תהלים (צא). ועיין של"ה (שקלים, אות ד).

ומהלך נוסף מצינו בילק"ש (ויקרא, כג, רמז תרנג) וסוכה תהיה לצל יומם - כל מי שמקיים מצות סוכה בעוה"ז, הקב"ה מיסך עליו מן המזיקין שלא יזיקו אותו, שכן הוא אומר באברתו יסך לך. ועיין קהלת יעקב (ערך אבר, אות ג). ואם לבינה (אות כ). ייטב לב (במדבר). ועבודת ישראל (שמיני). ובני יששכר (תשרי, מאמר י).

ומהלך נוסף מצינו בזה"ק (תיקונים, ל, ע"א) באברתו יסך לך - דא אבר מן החי, צדיק. ועיין גר"א (שם, ותיקון כ"א). וקהלת יעקב (ערך אבר). ויושר לבב (בית שני, חדר רביעי, פרק יד).

ומהלך נוסף מצינו במורה נבוכים (ח"ג, פרק נא) וז"ל, כבר ביארנו בפרקי ההשגחה כי כפי שיעור של כל בעל שכל תהיה ההשגחה בו. והאיש השלם בהשגתו אשר לא יסור שכלו מהאלוה תמיד, תהיה ההשגחה בו תמיד, וכו'. התבונן ב"שיר של פגעים", ותראה שהוא מספר ההשגחה היא הגדולה והמחסה והשמירה מכל הרעות הגופניות וכו', אמר, כי הוא יצילך מפח יקוש, מדבר הוות, באברתו יסך לך וגו', עיי"ש בהרחבה. וזהו שמירה מדין השגחה פרטית. ועיין בית אהרן (דרושים מר' אשר מסטאלין, שהיפך לשון הסכלות הוא השגחה פרטית).

ומהלך נוסף מצינו בשערי ארוכה (אות י) ששורש הנזק נטיה לצדדים, ושורש השמירה העמדה על קו אמצע, "שביל הזהב", וז"ל, באברתו יסך לך - זה רומז על עמק דרום ועמק צפון, שהם החסד והגבורה. באברתו יסך, גימט' עמק דרום וצפון עם כללות ג' התבות. עוד, באברתו יסך לך, גימט' החסדים והגבורות, עכ"ל.

ולא צירוף כפשוטו. וזהו כל מהות בבל, בבלול, בבלול של אותיות. וכנודע בפיו של הצלם היה שם המפורש של הציץ. וזהו כ-צ, כציץ, ודו"ק.

וכבר אמרו חז"ל (אסתר פתיחתא, י) נבוכדנצר ראש למחריבים. והיינו כי הבנין ע"י צירוף אותיות, ונבוכדנצר מפריד צירוף האותיות ועי"ז מחריב, ולכך נקרא "ראש" למחריבים והיינו שמחריב מהראש, מהאותיות שהם שורש הבנין, והם השורש לכל בנין. ולכך נקרא רישא דדהבא, כנ"ל.

וזה העומק שעשה עצמו אלוהות. והיינו כביכול כמו שהוא ית"ש מצרף האותיות בשורש, כן עשה בעצמו, אולם צרוף של בבלול כנ"ל. ושורש הצרוף דקדושה שם הוי"ה, ומתגלה הצירוף בשם ע"ב, הוי"ה במילוי יודיין, כנודע. וז"ש נבוכדנצר, אעלה על במתי ע"ב, ודו"ק. וכתב רמ"מ משקלוב (שם, שלז) או"ר ניצוץ הוי"ה, גימט' נבוכדנצאר.

ודרך נבוכדנצר היה לאכול בסעודתו בשר וחלב, והיינו דברים הפכיים בלתי מצורפים. וכמ"ש בזהו"ק (משפטים, קכה, ע"ב) ומיכלא דהאי רשע נבוכדנצר היה בשר וחלב, ע"כ נשתנה ונעשה אחד מחיות היער, עי"ש. ועיין עמק המלך (ש"ו, פרק יד). ודן ידן (מאמר י"ב).

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כמ"ש בעמק המלך (שי"ד, פרק קיב) וז"ל, שנבוכדנצר משלמה קאתי, ממלכת שבא אחרי שגיירה, אלא שלבה לא נכון עמה, ולבסוף גלתה נבולתה וחזרה לסורה, וכן רחקו בניה מישיע, עכ"ל. ושורשו בשמים, שרו, נקרא ק"ל, כמ"ש בשמו"ר (כא, ה). וכתב במגלה עמוקות (ואתחנן, אופן קצא) וז"ל, וזהו סוד ק"ל שנה שפירש אדה"ר והוליד רוחין ולילין (עירובין, יח, ע"ב), עכ"ל. ויתר על כן נתקלקל, כמ"ש בעמק המלך (שער תיקוני התשובה, פרקים ד-ה) וז"ל, והנה מי שחטא בעון משכב זכור, דינו הוא להתגלגל בחיות (ועיין עץ חיים, שער מב, פ"א, מ"ת). ובפרט בשפן "וארנבת" (כידוע במעשה דצדקיהו), שהן שוכבין ונשכבים. וראיה מנבוכדנצר, שנדמה לכל חיה כאלו הוא נקבה ממיינה, והיו כולן מתעללות בו, כנודע (שמו"ר, ח, ב), עכ"ל. ועיין שבת (קמט, ע"ב).

והנה עשה נבוכדנצר צלם, כמ"ש (דניאל, ג, א) נבוכדנצר מלכא עבד צלם די דהב רומה אמין שתין פתיה אמין וגו'. (ועיין פתחי שערים, נתיב גדלות דז"א, פתח מב. ונתיב אבי"ע, פתח ט, ועוד. ואדיר במרום, ח"א, מאמר ומחצדי דחקלא. ואמת ליעקב, אות צ', צלם). ונקרא בל, כמ"ש (ירמיה, נא, מד) ופקדתי על בל בבבל. הוא אותיות "בל" ממלת בבל. והיינו שבלבל את האותיות. ושורש כוחו של צלם מאותיות כ-צ, שבשמו של נבוכדנצר, שאין להם צרוף, אלא צירופם ע"י בבלול ועירוב,

וארא | כ-צ כצאתי מן העיר, אותיות כ-צ. ואין לו שורש בלשון הקודש, זולת נבוכדנצאר. שאותיות כ"צ בקרבו. ונבאר בס"ד מדוע צירוף זה נמצא רק בו.

הנה נבוכדנצר, שורשו, כמ"ש האריז"ל (ספר הליקוטים, נח, פי"א) וז"ל, דע כי ענין המגדל ונמרוד חזר להתגלגל בנבוכדנצר. ולזה עשה הצלם, ואקימוה בבקעת דורא (ועיין גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו, אות נ). וכנגד שהיה בזמן נמרוד שפה אחת והיה מושל על כל העולם, לזה מלך נבוכדנצר על כל העולם. וז"ש (ישעיה, יד, יד) אעלה על בתי עב, לרמוז לע"ב אומות, עי"ש בהרחבה. ועיין עוד לקוטי תורה (נח) וז"ל, נבוכדנצר היה גלגול נמרוד הרשע, ולכן אותיות נמרוד הוא אותיות נבוכד, כי מלת נצר הוא כמו קיסי, ובנמרוד נ' תחילה וד' בסופו, וכן בנבוכד, עי"ש. וכתב רמ"מ משקלוב (דרושים על סדר ההשתלשלות, רפו) נבוכדנצאר, גימ' נחש הקדמוני.

והוא בחינת "ראש" דקלקול (אולם ראש של "מדמה", חלום, ודו"ק), כמ"ש בזהר הרקיע (תולדות) וז"ל, רישא דמסאבותא היה נמרוד שגלגול נבוכדנצר היה, בסוד (דניאל, ב, לח) אנת הוא "רישא דדהבא", עכ"ל. (ועיין לשם, חלק הביאורים, שער סדר האצילות, פ"ב, אות כב). ושורש מלכותו משלמה המלך (ועיין עשרה מאמרות, מאמר אם כל חי, ח"ב, סימן כג. וגלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו, אות נ),

כדי לקבל את
מילון ערכים בקבלה
מהתחלה,
אנא בקש לכתובת

info@bilvavi.net

כתר

כס אלמנות ובניכם יתומים, אלא מה ת"ל והיו נשותיכם וגו', מלמד שנסותיהם מבקשות לינשא ואין מניחין אותן וכו', כי יש ספק אם מתו, ונעשה ספק אלמנה.

ועוד. משה נולד אחר שגירש עמרם יוכבד ונשאת לאליצפן ואח"כ נתאלמנה וחזר ונשאה ונולד משה. ולכך שפתינו היו בבחינת "תא" למנה שפתי". ומצד דעת המתהפכת דתיקון, כתיב (אסתר, ט, כב) אשר נהפך להם מיגון - לשמחה, ר"ת אלמן.

חסד

כהן, איש חסידך, ואמרו (פסחים, מט, ע"א) א"ר יוחנן, בת כהן ליה שראל אין זווגן עולה יפה, מאי היא, אמר רב חסדא, או אלמנה, וכו'.

ועוד. אמרו (פסחים, ק"ח, ע"א) הודו לה' כי טוב. הודו לה' שגובה חובתו של אדם בטובתו. עשיר בשורו, ואת עני בשיו, יתום בביצתו, אלמנה בתרנגולתה. ובדרך רמז כתיב (שמואל, ב, א, כו) מאד נפ" לאתה אהבתך לי, ר"ת אלמן. וכן אהבתך לי מאהבת נשים, ר"ת אלמן. וכן כתיב (הושע, ב, יד) אשר נתנו לי מאהבי, ר"ת אלמן.

ועוד. עיין שושן סודות (אות ט, סוד והוא אשה) אם נפלה לפי ניו יבמה בעודו כהן הדיוט אפילו עשה בה מאמר לא יכנוס, לפי שהיבמה באה לענין החזרה וגלגול (עיין ערך קטן עיגולים) המורה דין, והוא (הכהן) חסד. ועיין ספר הקנה (ד"ה סוד בתולה לכה"ג). וכאשר כה"ג נושא אלמנה מתהפך מחסד גוון לבן לנבל, נבלה. וב"דרך רמז, כתיב (הושע, ב, יב) את נבלתה לעיני מאהביה, ר"ת אלמן.

גבורה

מדת הפרוד. ועיין שושן סודות (אות קיב, ענין האילן) וריב אלמנה הוא הפרוד, המריב ריב אלמנה, כדכתיב והרגתי אתכם בחרב והיו נשיכם אלמנות ובניכם יתומים.

תפארת

משפט, בתפארת. (עיין אדר"ז, האיזנו, רצו, ע"א. וברמ"ק ערכי הכינוים, ערך משפט). וכתיב (דברים, י, יח) עשה משפט יתום ואלמנה. וכן כתיב (שם, כז, יט) ארור מטה משפט גר יתום ואלמנה.

ועוד. מדת רחמים. וכתיב (ישעיהו, ט, טז) ואת אלמנותיו לא ירחם. ועוד. כתיב (דברים, כד, כ) כי תחבט זיתך לא "תפאר" אחריו, לגר ליתום ולאלמנה יהיו.

ועוד. ישראל אשר בך אתפאר. ואמרו (יבמות, מה, ע"א) יצאו עכו"ם ועבד, שאין להם אלמנות וגירושין.

ועוד. כתיב (ירמיהו, נא, ה) לא אלמן ישראל.

נצה

נו"ה, תרי רגלין. ממונו של אדם המעמידו על רגליו. ובירושלמי אמרו, שכונס אלמנה לא יבעל בשבת שהוא כקנין. וכתבו הרא"ה

עיין מצת שימורים (שער התפילין) טב למיתב טן דו מלימתב ארמ"ל. ר"ל, שיותר היא מרוצה לישב עם ט"ן דו, דהיינו ב"פ ט"ן שהם בזרוע זעיר (עיי"ש), אע"פ שאין לה אלא נקודת הכתר שלה, ואין לה פרצוף שלם, ואז נקרא אדנ"י, מלישב אלמנה בסוד האחרים של זעיר אע"פ שיש לה פרצוף שלם והיא בסוד אדנ"י בריבוע שגימט' "אלמנה".

חכמה

"כבוד חכמים ינחלו". והכבוד נגלה בבגדים, הנקראים מכבדותא. וכתיב (בראשית, לח, יד) ותסר בגדי אלמנותה. ושם (יט) ותלבש בגדי אלמנותה. והוא כבוד אלמנה, כמ"ש (כתובות, מג, ע"א) לענין זילותא אלמנתו עדיפא. ושלמות גילוי בגדים נגלה בכה"ג, ח' בג"דים, בינה עד מלכות המלבישים על החכמה. ועליו כתיב (ויקרא, כא, יד) אלמנה וגרושה וגו', את אלה לא יקח. וכן כתיב (דברים, כד, יז) ולא תחבל בגד אלמנה. וגדר איסור כה"ג באלמנה, אמרו (יבמות, כ, ע"א) ללשון אחד, איסור קדושה, אלמנה לכה"ג, וכו', ואמאי קרי להו איסור קדושה, קדושים יהיו לאלהיהם. וזהו בחינת חכמה, שאקרי קודש. ולשון שני אמרו שם, תניא רבי יהודה מחליף, איסור מצוה, אלמנה לכה"ג וכו', דכתיב ואלה המצוות. וזהו בחינת מלכות.

ועל בגדים אלו אמרו (כתובות, נד, ע"א) איתמר, אלמנה, רב אמר שמין מה שעליה, ושמואל אמר אין שמין מה שעליה. כי בטלים אליה.

בינה

אמרו (זה"ק, ויצא, קנד, ע"א) אם הבנים שמחה, דמינה כל חידו נפקא. וכתיב (דברים, טז, יא) ושמתח לפני ה' אלהיך אתה ובתך וגו', והאלמנה אשר בקרבך. ועיין קידושין (לד, ע"ב) אלמנה מאי איכא למימר, בשרויה אצלו.

ועוד. נדר בבניה, כנודע. ואמרו (נדרים, פט, ע"א) אשת איש שא"מרה הריני נזירה לאחר שאנשא ונשאת, ר' ישמעאל אומר יפר, ור"ע אומר לא יפר, וכו', אמר ר"י הרי הוא אומר ונדר אלמנה וגו', עד שיהא נדר בשעת אלמנות וגירושין, ר"ע סבר הרי הוא אומר כל אשר אסרה על נפשה, עד שיהא איסור נדר בשעת אלמנות וגירושין.

ועוד. כתיב (איוב, לח, לו) או מי נתן לשכוי - בינה, ר"ת אלמן.

דעת

דעת כח החיבור בין איש לאשתו, והאדם ידע. וכאשר נפרדו הדברים, בטלה דעת זו. ובדקות יש דעת המחברת והיא בטלה ממש. אולם אף דעת המבדלת והמכרעת אינה מאירה, ואזי מתגלה דעת המתהפכת דקלקול ונעשה ספק. וז"ש (ב"מ, לח, ע"ב) ממשמע שנאמר (שמות, כב, כג) וחרה אפי והרגתי אתכם, יודע אני שנסותי

נפש אמרו (זוה"ק, שמות, קב, ע"ב) מאן דנסיב ארמלתא, קרינן עליה, ולא ידע כי בנפשו הוא. ועיין מצרף לחכמה (פכ"ה) ימלט מאלמנה ושומר נפשו ירחק ממנה. ועיין מעולפת ספירים (יום רביעי). ולהיפך, מנוחת הנפש, וכתוב (מלכים, א, ח, נו) אשר נתן מנוחה לעמו, ר"ת אלמן.

רוח שורש לכל הרווחה. ואמרו (כתובות, מג, ע"א) אלמנה ניזונת מנכסי יתומים, ומ' עשה ידיה שלהן וכו', אלמנתו לא ניחא ליה בהרווחה.

ועוד. עיין שער הפסוקים (כי תצא) שאין ראוי לישא אשה אלמנה כלל, וכמ"ש חז"ל (זוה"ק הנ"ל) אל תבשל בקדרה שבשל בה חבירך, מפני שאותו הרוח מכשכש במעיה. עיי"ש בזוה"ק הנ"ל. ועיי"ש בשער הפסוקים שנשאר י"ב חודש.

נשמה אמרו (זוה"ק, במדבר, ז, ע"א) איך שהגוף למטה מזכר ונקבה, אף כך הנשמה למעלה, כי תהיה אלמנה מאותו הגוף שה' זדוגה בו ומת. ועוד. נשמה - ענוה. אלמנה, גימט' ענו, כי היא שפלה.

חיה אליהו החיה את בן האלמנה. והיינו שמשך מתוך החי שבאלמנה חיים לבן. כי אלמנה זו החיתה את אליהו, ומכח חיות זו שקיבל אליהו מן האלמנה החיה את בנה. ועיין זוה"ק (ויקהל, קצח, ע"ב) ביום ו' של (מעשה בראשית) אתני דתיפוק אתתא דתיזין ואליהו דכתיב הנה צויתי אשה אל' מנה לכלכלך.

יחידה בחיצוניות: אמרו (קידושין, עז, ע"ב) לא צריכא, שבא על אלמנת ראובן שהיתה אלמנת שמעון, שהיתה אלמנת לוי, מהו דתימא הרי שמות מחולקים, קמ"ל אפים מחולקים בעינן וליכא. וז"ש שם אלמנה אלמנה אלמנה אינו חייב אלא אחת.

ובפנימיות: מהותה יחידה. כמ"ש (יבמות, קיח, ע"ב) אמר ר"ל, טב למיתב טן דו מלי- מתב ארמלו. ביחידאה. ומצד כך בעומק אמרו (כתובות, ק, ע"א) לגבי שומת אלמנה, אלמנה יחידה. ואמרו שם בתוס', אע"ג שיש לה ב"ד הדיוטות, כדאיתא בשילהי אלו מציאות (ב"מ, לב, ע"א) מ"מ כחד חשיב להו. כי זה כל מהות האלמנה, יחידה. איכה ישבה בדד, היתה כאלמנה. וכתוב (תהלים, קו, יא) אחד מהם לא נותר, ר"ת אלמן.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

באלמנה שזרעו פסול ופוסל, אף כל שזרעו פסול פוסל, עיי"ש.

ועוד. אמרו (כתובות, ה, ע"א) אלמנה נשאת בחמישי, ונבעלת בשישי (יסוד), הואיל ונא' מרה בו ברכה לאדם.

ועוד. יסוד מדת החן, בחינת ונח מצא חן, כנודע. ואמרו (כתובות, צז, ע"ב) אלמנה מן האירוסין הוא דלא נפיש חן דידה. וכן אמרו (גיטין, לד, ע"ב) סד"א משום חינא אקילו בה רבנן לגבות בלא שבועה.

ועיין מפתח הספירות (כי תצא) אלמנה כמ' ספר הטפה הטובה. עיי"ש. ועיין חסד לאב' רהם (מעין ב, נהר סה) מי שהרשיע הרבה וקלקל מעשיו לא יזכה אל בת זוגו וכו' ויקח אותה אלמנה וכו', וכפי הנראה מן התיקו' נים שיהיה העון פרטי לזה עון הניאוף בזמן הילדות, כמו שלא שמר הטיפה הראשונה לבת זוגו, כך היא לא נשמרה לו ונתנה לאיש אחר.

מלכות

מדה עשירית. וכתוב (דברים, כו, יב) כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית, שנת המעשר, ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה, ואכלו בשעריך ושבעו.

ועוד. מלכות מדה שביעית. ואמרו (כתובות, ז, ע"א) והאמר רב הונא אלמנה אינה טעונה ברכה וכו', מאי אינה טעונה ברכה, דאמר רב הונא, אינה טעונה ברכה כל ז', אבל יום אחד טעונה ברכה. והיינו שאין לה הארת כל ז"ת, מחסד עד מלכות, אלא מלכות לבדה, ברכה אחת.

ועוד. עיין מצת שימורים (שער התפילין) אדנ"י בריבוע גימט' אלמנה.

ועוד. סוד השבועה בה. ואמרו (גיטין, לד, ע"ב) אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה, נמנעו מלהשביעה, התקין ר"ג הזקן שתהא נודרת ליתומים כל מה שיר' צו. כלומר העלה המלכות - שבועה, לנדר - בינה.

ועוד. אמרו (סנהדרין, יא, ע"א) מלך - ואין נושאת אלמנתו, ר' יהודה אומר, נושא המלך אלמנתו של מלך וכו'.

שונים שיש בכך סכנת מיתה. ובחיי בעלה חיבורה אליו, ואל ממונו, שמשועבד בכ' תובתה למזונותיה. וכן לאחר מיתתו אמרו (כתובות, צה, ע"ב) אלמנה ניזונת מנכסי יתומים. ואמרו שם, בעי ר' יוחנן, יתומים אומרים נתננו והיא אומרת לא נטלתי, על מי להביא ראייה. נכסי בחזקת יתמי קיימי (והוא חוב בעלמא), ועל אלמנה להביא ראייה (ככל חוב), או דלמא נכסי בחזקת אלמנה קיימי ועל היתומים להביא ראייה. והיינו חי' בור עצמי לממון.

ועוד. נצחון במלחמה. ואמרו (סוטה, מג, ע"א) בחוזרי מעורכי המלחמה, אחד המא' רס את הבתולה ואחד המארס את האל' מנה. ולהיפך אמרו (שם, מד, ע"א) אלמנה לכה"ג הוא הירא ורך הלבב החוזר מעורכי המלחמה.

ועוד. נו"ה ממנו יונקים נביאים. ובדרך רמו, כתיב (דברים, יח, יח) נביא אקים להם מקרב, ר"ת אלמן. בחינת לא אלמן ישראל. ולהיפך, בלעם, עליו כתיב (דברים, כג, ה) מפתור ארם נהרים לקללך, ר"ת אלמן.

הוד

מדה חמישית, כנגד יום חמישי. ואמרו (כתובות, ב, ע"א) בתולה נשאת ליום הר' בעי' ואלמנה ליום החמישי.

ועוד. רגלים להלך. ואמרו (סוטה, כב, ע"א) והאמר ר' יוחנן, למדנו יראת חטא מבתולה, וקיבול שכר מאלמנה, וכו', דהיה אלמנה דהואי בי כנישתא בשביבותיה (דייקא בית, בחינת אשה. עיין ערך קטן נוק'). כל יומא הות אתיא ומצלה בי מדרשיה דר' יוחנן. א"ל לא ביהכנ"ס יש בשביבותך, א"ל רבי ולא שכר פסיעות יש לי. והבן שזהו בחינת אלמנה שאינה חפצה בעצם החיבור לבעלה, אלא לקבל שכר, כלי מקבל. והבן מאוד.

ועוד. כתיב (תהלים, קמב, ח) הוציאה ממסגר נפשי להודות את, ר"ת אלמנה.

יסוד

אם כה"ג בא על אלמנה, הולד פגום, כמ"ש (יבמות, מד, ע"ב). ואמרו (קידושין, עח, ע"א) לוקה שנים, משום לא יקח, ומשום לא יחלל. ואמרו (קידושין, עה, ע"א) מה כה"ג

מילון ערכים בקבלה • פרצוף יעקב

ג. יעקב בחינת יסוד דז"א. עיין עץ חיים (שער יט, פ"ט, מ"ב) וזהו בערך שעתיק חו"ב, וא"א דעת, עיי"ש. אולם אף בערך הרגיל, יעקב נקרא יסוד, וכמבואר ברש"ש בכמה מקומות. עיין נהר שלום (יג, ע"ב) וז"ל, וחוי"ג דיסוד נקרא יעקב ורחל. ועוד מקומות. ונקראים יעקב ורחל הקטנים. עיין תורת חכם (מד, ע"א). יעקב – יסוד, ורחל עטרת היסוד. ועיין רחובות הנהר (דף קז, ע"ב) יעקו"ר הקטנים שהם עיטרא דיסודות. וזהו ז"ן בעטרות עצמם. ודו"ק. ועיין שם (בדף ז, ע"ב).

ד. יעקב בחינת מלכות. וכמו שכתב התורת חכם (ועוד) וז"ל (דף מד, ע"א), ויסוד פרצוף יעקב ורחל דמ"ה וב"ן, והם הקטנים. ומלכות, ר"ל יעקב ורחל הגדולים, עכ"ל. ועיין זמרת הארץ (אות כג). ושמן זית זך (סימן פז). ושמן ששון (עץ חיים, שער הזווגים, פ"א, אות ט). וכן בפרושו על שער הכוונות (דרוש שינוי התפלות, אות מ"ב). ועיין הקדמת רחובות הנהר (דף ז, ע"ב) וז"ל, נתחברו מלכות נוק' דז"א דמ"ה, עם מלכות נוק' דז"א דב"ן, ונכללו אלו באלו ונתלבשו אלו באלו, והלבישו לתנה"י דז"ן הגדולים, ואלו נקראים יעקב ורחל, ובכללותם נקראים נוק' דז"א, עכ"ל. עיי"ש. ועיין לשם (הקדו"ש, ליקוט ב) וז"ל, ומה שיורדת (המלכות) בבריאה, בסוד אסתר המסתתרת בכסא, הוא רק הי' מלכויות שלה אבל רחל העיקרי הוא לעולם באצילות. והנה שם יורד ג"כ הארה מיסוד דז"א שהוא נקרא בשם יעקב, כמ"ש בשער אנ"כ, פ"ט. והוא ג"כ אינו יעקב ממש אלא הי' מלכויות שבו, עכ"ל. ועיי"ש (ש"ז, פ"ה) וז"ל, כי כל הענין דיעקב וישראל ורחל ולא, הם כולם רק בהמלכות דאצילות הנקרא רחל, עיי"ש היטב. ובביאור מהות פרצוף יעקב. עיין ליקוטי הגר"א (סוף ספד"צ) וז"ל, בז"א שתי בחינות, מציאותו שאנו דבוקים בו ומודים במציאותו זהו יעקב, וב' מצד הגלותו – ישראל, עיי"ש. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

הנה בבחינת מדרגת יעקב ישנם כמה חלקים. א. נתבאר בעץ חיים (שער לאה ורחל, פ"ב) וז"ל, ז"א בהיותו בסוד ו"ק, הוא כדוגמת יעקב, ובגדולתו נקרא ישראל. וזש"ה, לא יעקב יאמר עוד שמך, כי אם ישראל כי שרית עם אלקים. פירוש, בקטנותו ז"א יש לו מוחין דקטנות. מבחינת שם אלקים, כי בזמן הקטנות אין לו רק ב' מוחין, כי הקטן אין בו דעת שהוא המוח הג', רק חו"ב, והם ב' שמות אלקים בגימט' יעקב. ובזמן גדלותו אז נקרא ישראל, לפי שנכנסין המוחין דגדלות, ודוחין המוחין דקטנות למטה, עכ"ל. וכתב שם (שער יג, פ"ב, מ"ת) וז"ל, וז"א הנקרא ישראל, כלול בו ג"כ יעקב, והכל פרצוף אחד, עכ"ל.

ב. יעקב בחינת יסוד. "שורשו" ביסוד א"א, כמ"ש (שער הכללים, פ"ג, דרוש יעקב ומשה מיסוד אבא, עיי"ש בארוכה. ועיין פ"י) וז"ל, יעקב מיסוד א"א, עכ"ל. אולם עיקר גילוי מיסוד אבא. וכתב שם (פ"י) וז"ל, מן האור הגדול של החסדים שבתוך יסוד אבא שמתלבש תוך הת"ת דז"א, והוא אור מגולה, בוקע (אותיות יעקב – יבקע, כ"כ שם), ויוצא האור לחוץ לבטן ז"א מצד פנים של ז"א, שם נעשה יעקב, לשון בקיעת אור, בסוד יבקע כשחר אורך, והוא אותיות יעקב. וזהו אך יצא יעקב, כי ב' יציאות וב' בקעות יש ליעקב, א' הוא אור שבתוך היסוד אבא שבוקע היסוד ויוצא תוך ז"א. בקיעה ב' שחוזר האור לבקוע ובוקע מבטן ז"א ויוצא לחוץ בפני ז"א, כי אחוריו של יעקב נגד פני הז"א "מהחזה ולמטה" וכו' (וזהו "מקומו", מחזה ולמטה). אך ההארה שהיא יוצאת מיסוד אבא תוך בטן ז"א בפנים, ז"ס משה, וז"ש משה מלגאו ויעקב מלבר. ועיין אדם ישר (ענין מ"ה וב"ן) שכתב ב' בחינות אלו ביעקב. א. חצי תחתון דז"א. ב. יסוד דאבא. עיין שער א"א (פ"טו). ועיין שער שבירת הכלים (פ"ב) שיש ב' יעקב, מיסוד אבא ומיסוד יש"ס.

כדי לקבל את המילון מההתחלה, אנא בקש לכתובת info@bilvavi.net

אנציקלופדיה מחשבה

חולון יום ד' 20:30

משפ' אליאס

רח' קדמן 4

לפרטים 050.418.0306

אנציקלופדיה עבודת ה'

יום ג' 20:30 בדיוק

ישיבה ראשית חכמה

רח' בן ציון אטון 8 הר

חוצבים

ישראל 073.295.1245 ■ USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם books2270@gmail.com | 03.578.2270

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת rav@bilvavi.net

או בפקס: 03-548-0529 [בשליחת שאלה בפקס, במספר הפקס שאליו תוחזר התשובה,

נא לציין מספר פקס שזמן תמיד, או את מספר התא-הקולי של הפקס]